

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/II.

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Izhaja 1. in 15. dne meseca.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za član ne izvod po 1-10 Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

K 30-letnici strokovne organizacije lesnih delavcev.

Te dni slavi ljubljanska podružnica naše organizacije lesnih delavcev tridesetletnico svojega obstoja.

Ta v našem delavskem pokretu redki jubilej spremlja vse delavstvo s toplimi simpatijami, zlasti pa ono, ki je združeno s sodruzi lesnimi delavci v Strokovni komisiji, oziroma v Glavnem Radniškem Savezu.

Zato govorimo vsem članom naših organizacij gotovo iz srca, ako čestitamo v njihovem imenu sodružni organizaciji k njenemu jubileju.

Naše članstvo je obljubilo prihiteti v velikem številu na slavnosti, ki se prirede ob priliki te 30-letnice.

Slavnosti, ki so zamišljene ob tej priliki, zlasti pa slavnosti razviti zastave organizacije lesnih delavcev, bodo mogočen dokaz čuvstva solidarnosti, ki začenja vezati ponovno ves delavski pokret.

Naj nam poživite te slavnosti v dušah zavest, da je rešitev delavstva le v ozkem sodelovanju in v vzajemni podpori!

Sam zase je delavec kakor palčica, ki jo vsak sovražnik z lahkoto prelomi. Šele tista vez, ki nas druži, dela iz nas velesilo. Čim jačja bo ta vez, tem močnejši bomo.

Vemo, da tega starim veteranom pri Osrednjem društvu lesnih delavcev ni treba razlagati. Kdor je znal pripeljati svoj brod neokrnjen čez vse težave, kdor more gledati nazaj na tako dolgo pot, ta si je prisodil obilo izkušenj in je podal že s tem dokaz, da je bil dober krmilar.

Trideset let pomeni že v človeškem življenju precej. V zgodovini delavskega pokreta pa pomenja še več, zlasti pri nas, ko stojimo šele v skromnih početkih in v povojni dobi, ko se je tako zabrisala črta ločilnica med solidnim grajenjem in postavljanjem zgradb enodnevnice.

Med masami, ki v organizacije na novo prihajajo, pa je treba visoko dvigniti zavest solidarnosti vsega delavstva in zavest, da moramo graditi v delavskih organizacijah solidno.

Manifestacije ob priliki 30-letnice lesnih delavcev, pri katerih sodeluje tudi Strokovna komisija, naj služijo poglobitvi te zavesti!

V borbi k zmagi! Vsem!

Vam vsem, ki stojite v težki borbi za pravico!
Vam v trboveljskih rudnikih,
Vam iz Kranja, borcev proti nočnemu delu v pekarnah, delavcem iz tobačne tovarne, vsem ki Vas reakcija najhujše zadeva in ki ste v odporu pokazali, da ste možje!

Vedite to:

Kjer so borbe, tam so žrtve!
Kjer so žrtve, tam so zmage!
Zato bodo stopili trije na mesto vsakega, ki pade.
Nihče ne bo pomandral naših zastav in strl naše pravice!

Izdajalec je:

Kdor obupuje!
Kdor čaka ob strani!
Kdor pušča izkrevaveti druge!
Kdor prenaša robstvo kot topa živina!
Kdor strelja v naše, kadar strelja nanje njegov gospod!
Izdajalci so slabši kot sovražniki! Poučite o tem nevedne!
Vračajte z zaničevanjem trdovratnim!
Predstraže naprej!
V Vaših srcih je usoda!
V Vaših srcih je zmagal!

Avgijev hlev.

(Delovne razmere v monopolskih obratih.)

Stare pravljice pripovedujejo, da je bil v stari Grški hlev, po imenu »Avgijev hlev«, v katerem je bilo toliko gnoja, da ga ni mogel nihče izkudati. Ko se je lotil po mnogih brezuspešnih poskusih tega dela junak Heraklej in ga tudi izvršil, mu je bilo vpisano to med dela, ki so mu prinesla nesmrtno slavo.

Pri nas imamo več takih Avgijevih hlevov in kdor čuti v sebi sile Heraklejeve, bi našel pri nas več kot dovolj dela.

En tak hlev je gospodarstvo naših monopolnih obratov. Težko je reči, kdo je tu pravzaprav gospo-

Kako dolgo še?

Trboveljska premogokopna družba je izdelala bilanco za leto 1924. Ta bilanca dosedaj še ni objavljena, le podatki o izkazanem čistem dobičku so zagledali beli dan.

Družba izkazuje 38 milijonov 530.792 dinarjev čistega dobička. Delničarjem bo izplačanih po 30 dinarjev na delnico, kar znaša 60 odstotkov nominala.

Neizkazani dobički družbe pa so v zadnjih letih še poglavje zase.

Vsi ti dobički so odtrgani našim rudarjem od ust, so izmозgani iz naše žive krvi, vse pa ob asistenci oblasti.

Bolj ko vse naše besede, bo to predočilo sledeče pismo, ki smo ga prejeli od rudarja Jožefa Avsenaka, ki je delal pri Trboveljski premogokopni družbi v Senovem. To pismo je pretresljiva slika socialne bede in brezpravnosti, pod katero trpijo naši ljudje. Zgoraj omenjeni sodrug nam piše:

»Jaz sem delal v Senovem pri Rajhenburgu. Bil sem dolžan trgovcu Josipu Hladinu 1650 dinarjev 50 par.

Jaz nisem mogel prehranjovati svoje družine, ker je bila premala plača. Zaslužil sem le 21 dinarjev 75 par dnevno. Zato sem odpovedal službo, že prej pa sem si zagotovil delo v rudniku na Holmcu.

Gospodu Josipu Hladinu sem povedal, kam grem in zakaj grem. Rekel sem, da bom gori boljše zaslužil in da gori ne praznujemo delovnih dni, kakor v Rajhenburgu. On mi je pa trdil, da to ni res, da mislim pobegniti v Nemško Avstrijo, da je on to zvedel.

Jaz sem mu obljubil, da mu bom vse plačal in sicer na vsako plačo po svoji zmōžnosti. To sem mu obljubil v pričo Karla Prešička, notarskega uradnika v Kozjem in orožnika iz Senenovega. Bilo jih je še več okoli. Ko sem bil pri starših svoje žene, kamor sem šel po slovo, so prišli orožniki in so me aretirali.

Jaz sem jih vprašal: Na kakšen način me morete aretirati? In sta rekla: Po navodilu g. vahtmajstra Košarja.

Omenim tudi postopanje službenih orožnikov, ko so me aretirali. Eden je bil orožnik Cvetko, za drugega pa ne vem, kako se piše.

Pripeljali so me s kočijo v Kozje, s Hladinim vozom, tista dva orožnika in g. Josip Hladin.

Ko smo se odpeljali iz Kozjega, je pri petih gostilnah voz ustavil in je plačal za vino gospod Hladin. Tudi orožniki so ga dobro srkali. Pri zadnji gostilni na Senovem se jim je vino že ustavilo, tako da so dali celega pol litra gostilničarki nazaj. Tudi mene so silili z vinom. — — —

Tega rudarja so imeli 14 dni zaprtega, potem so ga meni nič tebi nič izpustili. To je proti rudarjem dovoljeno. Orožniki v Senovem postopajo proti njim tako, kakor je to po njihovem mnenju v skladu s splošnim duhom, s katerim gleda politična uprava na rudarske odnose. Naši ljudje, ki vstvarjajo v revirjih milijonske vrednosti, vrednosti letne rudarske produkcije se ceni na 465 milijonov dinarjev, so po mnenju naših orožnikov in tudi po mnenju še višje gospode — sovražniki države, s katerimi se sme postopati kot z zamorci v kolonijah. Tuji čifuti, ki posedujejo akcije Trboveljske premogokopne družbe in njih domači prodanci in podkupljenci, ki delajo take bilance, kakor so le v kolonijah mogoče, so pa glavni stebri te države.

dar in kdo nosi za to glavno odgovornost: Ali uprave monopolskih obratov ali razni gospodje finančni ministri in 313 poslancev narodne skupščine. Vse to je povezano med seboj še z vsemi čudeži birokratizma. Ni čuda, da to gospodarstvo ne funkcionira.

Najuglednejše gospodarske revije so se imele zadnje leto ponovno priliki, pritoževati nad upravo in komercialno težkopadnostjo te uprave. Mi pa bomo opozorili v naslednjem na drugo stran te slike: Na položaj delavstva v naših monopolskih obratih.

Kakor v večini naši državnih obratov, tako hočejo tudi tukaj odtehtati upravne in komercialne nedostatke z odiranjem delavstva. In namesto, da bi služile ekonomske in socialno-politične razmere državnih podjetij privatnim podjetjem za vzor, je ravno narobe. Najhujše pijavke morajo najti za svoje ravnanje vedno v tem opravičilo, da ravna država s svojimi delavci še slabše. Med vsemi državnimi obrati najslabši pa so monopolski obrati.

Ti se obnašajo napram svojemu delavstvu tako, da postaja to že pravi škandal.

Mi bomo v naslednjem to trditev dokazali:

Delavci v naših tobačnih tovarnah imajo tele dnevne plače: profesionisti (mizarji, ključavničarji, strojniki) 39 dinarjev, moški delavci 31 dinarjev do 32 dinarjev, ženske pa od 28 do 29 dinarjev.

Pred vojno so bile plačane pri nas moške moči od 2.50 do 5.— kron, ženske pa od 1.70 do 3.40 kron. Kategorije, ki so bile pred vojno boljše plačane, zaslužijo danes le 46 do 50 odstotkov svojega predvojnega zaslužka.

Ti prodanci dobivajo za svoje delo briljantne nagrade: navaden upravni svetnik bo dobil na leto 175.000 dinarjev nagrade, izvršujoči pa 205.000 dinarjev. Človek, ki kaj drži na svojo čast, bi takega denarja ne smel sprejeti.

Tako najemajo francoski kapitalisti sultana v fezu, da jim pomaga pri sramotnem zaslužnjevanju domačega ljudstva.

Ker je rabeljsko delo sramotno delo, je treba rabeljne kraljevsko plačati . . .

Da bi se javnost ne obrnila z gnjusom od njih, so pokupili vse liste.

Nihče ne sme zvedeti resnice o Trbovljah. A resnica bo prišla vkljub temu na dan, bo bodla in žgala in vtisnila vsem, ki pri tem sramotnem delu sodelujejo, na čelo pečat, ki ga zaslužijo.

Vse to so izkazani dobički. Glavno pa so tisti dobički, o katerih trboveljske bilance ne govorijo. Trboveljska premogokopna družba je povišala po vojni svoj delniški kapital, vsega skupaj za 50 milijonov dinarjev.

Zadolžila se v tem času ni nič. Sam oficijelni komunike družbe z dne 24. marca 1925 pravi, da je prevzela Trboveljska premogokopna družba, ki razpolaga z zelo izdatnimi sredstvi, ki se množe vsled naraščajočega obrata, večino delnic Slavske banke, koje celokupni akcijski kapital z rezervami vred znaša 62.500.000 Din. Razven tega je zgradila družba sijajno palačo in stanovanjsko hišo v Ljubljani, ki sta vredni sami najmanj 15 milijonov Din.

V Hudi jami in zlasti v Senovem pri Rajhenburgu so se zgradili velikanski rudniki s predori, železnicami in novimi delavskimi kolonijami. S čegavim denarjem je zgrajeno in kupljeno vse to?

Kaj če bi naša tako marljiva davčna oblast vse te vrednote precenila in če bi povprašala: S čegavim denarjem je vse to zgrajeno?

Morda bi se potem njej in vsej javnosti le zavitilo, kako se pri Trboveljski premogokopni družbi dela.

Delovna sila je po ceni.

Zato se je lep del delavcev odvzelo od pravega produktivnega dela. Oni so delali na škodo drugih delavcev nove vrednote za tuje čifute. Te vrednote v bilancah nimajo prave cene. Navaden človek mora nov rudnik, ki ga gradi, plačati. Čifutom, ki stoje za Trboveljsko tega ni treba: oni si grade nove rudnike na stroške naših ljudi.

Pri tem pravi: Kako bodo dobili rudarji boljše plačo, ko pa nočejo delati in je produktivnost delovne sile napram predvojni tako padla!

O časi, o poštenje!

Vlada vse to vidi, narodna skupščina za to ve, gospodje, ki tako delajo pa niso v zaporu.

Kaj pravimo v zaporu!

Za stebre države jih imajo, k vsem oblastem imajo pristop, vse časopise piše za nje, ministri jim stiskajo roke, zadnji žandar jim pomaga!

Profesionisti tobačne tovarne zaslužijo povprečno 25 do 30 odstotkov manj, kakor profesionisti iste stroke v privatnih poklicih.

To razmerje bi bilo v normalnih razmerah nemogoče, omogoča ga le brezposelnost in kriza na delovnem trgu. Med tistimi, ki to krizo do nečuvnosti izkoriščajo, stoji v prvi vrsti naša monopolska uprava in vsi, ki za njo stoje: To so gospodje finančni ministri in narodna skupščina. Če smo to ostro besedo z vsem tem, kar smo povedali, še premalo podprli, naj navedemo še sledeča dejstva:

V Avstriji, ki se ima boriti pri ureditvi svojih financ z vse drugačnimi težkočami, kot naša država, imajo monopolski delavci za več kot polovico boljše plače, nego pri nas.

Pri osemindesetletnem delovniku zaslužijo tam monopolski delavci od 33.8 do 58.8 šilingov na teden. S tem denarjem si more kupiti delavec v Avstriji toliko, kakor če bi zaslužil pri nas 50.5 do 90 dinarjev na dan.

Pri tem dobivajo tam vpokojenci po 750.— do 1240.— dinarjev mesečne pokojnine. Na Češkem imajo profesionisti 15.8 do 18.6 čK temeljne plače, 13.6 čK draginjske doklade, 7.2 do 7.9 čK doklade od službenih let na teden.

Ako prenesemo to v dnevno mezdo in po draginji življenskih potrebščin v našo valuto, bi znašale plače profesionistov 42 do 63 čK, ženske plače pa od 25 do 37 dinarjev.

Povprečna plača v čeških monopolskih obratih znaša 40 dinarjev.

Razlika je že pri plačah ogromna. Še bolj kričeča pa postaja ta razlika, ako vpoštevamo še, kako

skrbe tu in tam za bolne in onemogle monopolske delavce.

Za slučaj bolezni so naši monopolski delavci zavarovani. Treba pa je tu kot kuriozum povedati, da imamo v naši monopolski upravi ljudi, ki smatrajo celo to za nadležen izdelek, ki bi se ga morali monopolski obrati kot državni obrati pravzaprav iznebiti. Od takih ljudi je težko zahtevati iniciativo za moderni pravilnik o službenem razmerju, ki bi urejeval tudi zavarovanje za starost in onemoglost.

Na drugi strani pa je tudi težko zahtevati, da bi naše delavstvo brez protesta privolilo, da se še to-zadevna bivše avstrijska zakonodaja poslabša, zlasti ko vidi, da se je ta zakonodaja v drugih nasledstvenih državah, pred vsem v Češkoslovaški in Avstriji znatno izboljšala.

Zgoraj smo že omenili, da dobivajo v Avstriji monopolski delavci po 35-letni službi 1240 dinarjev pokojnine. Vdove dobe dve tretjini te pokojnine, razven tega še otroci vzgojevalne prispevke.

Na Češkem znaša pokojnina po 35-letni službi 80 odstotkov zavarovane mezde. Ali če navedemo za presojanje pokojnine en primer: ženska delavka (zavijalka trabuk) dobi tam 360 dinarjev mesečne pokojnine. Kakšne pokojninske pravice je naše delavstvo že po bivši avstrijski zakonodaji imelo? (Zadnja ureditev po zakonu z dne 1. januarja 1910.) Kdor je imel 35 let službe in je dosegel starost 60 let, je mogel zaprositi po tem zakonu za penzijo. Invalidne penzije so znašale mesečno:

V razredu V predvojnih Odgovar. vrednost v Din

1:17

I	10—40	170—580
II	12—48	200—810
III	15—56	254—950
IV	16—64	270—1090
V	18—72	306—1260
VI	20—80	340—1360
VII		

Iz tega je razvidno, da so mogli naši monopolski delavci pred vojno kolikor toliko mirno gledati v starost.

Njihovo delovno razmerje je bilo tako urejeno, da je služilo vsem privatnim podjetjem za vzor.

Razumljivo je, da se to delavstvo briga, kakšna bo sedaj njegova usoda, ko se je zgodila velika sprememba, ko smo dobili svojo narodno državo, katero je pozdravilo leta 1918 tudi naše delavstvo kot preobrat na bolje.

Zato se živahno interesira, kakšni so osnutki za ureditev delovnega razmerja monopolskih delavcev, saj pri tem ne gre za bagatelo, ampak za eksistenčna vprašanja, ki se ne smejo urejevati, ne da bi se zaslišale prizadete stranke.

Na direkciji monopolov pa mislijo drugače:

Oni smatrajo osnutke za ureditev delavskega razmerja za uradno tajnost — ki je ne izdajo nikomur.

Vsa prizadevanja organizacij monopolskih delavcev in menda tudi poslancev, da se ustrezne upravičenim željam delavstva in da dobi delavstvo nov osnutek na vpogled, predno postane pravomočen, so bila zaman.

Monopolska uprava ne izda te uradne tajnosti nikomur, ona odloča o usodi delavstva brez delavstva.

Tu nastane vprašanje: Ali ni v celi naši narodni skupščini, ali ni v vladi — ali ni med vsemi onimi, ki so za vse to soodgovorni, niti enega, ki bi proti temu glasno protestiral, ki bi čutil kako mora tako postopanje odjekniti v dušah našega delavstva, ki bi gospodu upravniku monopolov dopovedal, da ni voljen mirno gledati, kako postaja urejevanje ekonomskega in socialnega položaja našega delavstva pravi škandal.

Pred veliko rudarsko stavko v Angliji.

Če pišemo o velikih bojih, pred katerimi stoje angleški rudarji, je treba povedati predvsem eno: da ni mogoče angleških razmer, kar se tiče rudarskih plač, z našimi niti od daleč primerjati. Angleškim rudarjem gre neprimerno bolje kot našim. V Angliji zasluži rudar štiri do petkrat toliko kot v Jugoslaviji. Kolonijalno izkoriščanje rudarjev, kakor si ga dovoljuje Trboveljska premogokopna družba, sklicuje se na to, da država s svojimi rudarji nič boljše ne dela, — bi bilo v Angliji nemogoča stvar.

V Angliji gre nad 60 odstotkov vrednosti premoga za delavske plače, v Trbovljah niti 40 procentov. Poleg tega se uporablja v Trbovljah delavstvo v nadnormalni meri za neproduktivna dela — s čimur se omogoča, da se vpisujejo produktivne investicije na račun izgube in dobička, medtem ko se produktivnost delovne sile umetno manjša.

Položaj angleškega rudarja se potemtakem s položajem našega rudarja niti primerjati ne da. Vkljub temu pa so dosedaj tudi angleška rudarska podjetja dobro izhajala. Tako dobro, da bi se dalo krizo v angleški premogovni industriji znatno ublažiti, ako bi se zadovoljila podjetja z manjšimi dobički. Podjetja sicer venomer tožijo, da jim gre slabo, — v resnici pa to ne more biti tako hudo, ker se branijo, da bi dobilo nepristransko razsodišče vpogled v njihove knjige.

Ko je nastopila na svetovnem premogovnem tržišču velika konkurenca, vidijo angleška rudniška

podjetja, da bo treba ali premož poceniti, ali pa lep del rudnikov zapreti.

Vse stroške za to pocenitev pa bi radi zvalili na rame rudarjev. Zato so podjetja dosedanj službeno pogodbo odpovedala, sklenila podaljšati delovni čas od 7 na 8 ur, plače pa znižati. Rudarji pa so dobro organizirani in si ne puste slabšati svojega položaja brez skrajne potrebe. Zato so dejali: Pred vsem naj se ugotovi, kakšni so dobički rudarskih podjetij. Ako je treba premož poceniti, naj gre to v prvi vrsti na račun teh dobičkov. Ako privatna podjetja nočejo dovoliti vpogleda v svoje knjige, naj se premogovniki podržavijo. Rudniška podjetja to odklanjajo. Z ozirom na to jim je sporočila zveza rudarskih delavcev, da stopijo dne 31. julija vsi angleški rudarji v stavko. Tako izgleda, da stojimo pred velikansko stavko, ki bi zajela 1.148.374 rudarjev. To je toliko rudarjev, kakor je v Sloveniji vsega prebivalstva. Smo pred stavko, ki bo imela težke posledice za vse svetovno gospodarstvo. Vendar zadnja beseda še ni padla.

Na vseh straneh se zavedajo težkih posledic, ki jih mora imeti tak boj in posredovalci so pridno na delu in iščejo izhodov iz težkega položaja. Od bor strokovnih unij — ki odgovarja naši strokovni komisiji oziroma Glavnemu Radn. Savezu, — je pozval vlado, naj v sporu med vlado in rudniškimi podjetji posreduje.

Vlada skuša posredovati. Odločitev mora pasti v najkrajšem času. Ko boste čitali te vrstice, bo odločitev med mirom in vojno že padla.

Socialni škandal.

V Ljubljani in okolici imamo nekaj tovarn, kjer ni delavstvo nikoli niti mislilo na obrambo svojih pravic in na organizacijo. Temu je kriv deloma podjetniški teror, še bolj pa delavska nezavednost. Kaj je posledica vsega tega? Posledica vsega tega je, da so v vseh podjetjih take plače, da postaja to socialni škandal.

Ta podjetja delajo po večini z ženskimi močmi in plačujejo ženske po dest do največ dvajset dinarjev na dan. Moške moči, ki zaslužijo po 25 dinarjev dnevno, so že med tistimi, ki bolje zaslužijo.

Tudi v drugih tovarnah so plače slabe. Tako grozne pa so razmere samo tam, kjer sprejema delavstvo topo vse, — kar pride od zgoraj.

Te tovarne so pravi paraziti, ki živijo od tega, da v mestih ni dovolj delovne prilike za žensko. Najhujše izkoriščajo delavstvo naslednje tovarne: Papirnica in kartonažnica Bonač, konfekcijske tovarne Kunc in Dragotin Hribar.

Tudi združene opekarne izkoriščajo do skrajnosti neugodno konjunkturo. K razmeram, ki vladajo v tej tovarni se še povrnemo.

Sedma mednarodna konferenca dela.

Ako cenimo to ustanovo po splošnih utisih, tedaj moramo reči, da ima za razvoj mednarodne socialne zakonodaje velike zasluge. Kot ustanova se je Mednarodni urad dela popolnoma razvil in ucvrstil. Uspelo mu je odpraviti brezbriznost vlad in preskrbel si je sredstva, da si je ustanovil svoj dom v Ženevi, urad z okoli tisoč uradniki in ustvaril ogromno statistično in publicistično delo, ki obsega vse dele sveta. Take žilavosti in boja za svoj obstanek ni pokazala v resnici nobena mednarodna ustanova. K njegovi aktivnosti pa je nemalo doprinesel njegov ravnatelj Albert Thomas.

Dokler služi stalni urad zbiranju podatkov in pripravi gradiva o položaju delavstva in produkcije, o stanju socialne zaščite v posameznih državah in izdeluje na podlagi teh podatkov predloge za mednarodne pogodbe, dokler je Mednarodni urad dela organ, ki brani in izvaja principe mednarodne zakonodaje, se vrše vsako leto Mednarodne konference dela, na katere je dolžna vsaka vlada poslati enako število predstavnikov delavcev in delodajalcev in enako število uradnikov.

Tudi zastopstva na teh konferencah so vsako leto številnejša, a obenem tudi rastejo. Leta 1923 je bilo zastopanih 42 držav z 190 delegati in tehničnimi svetovalci; letos je bilo zastopanih 46 držav z 323 zastopniki in tehničnimi svetovalci. Tako je tudi število onih držav, ki nimajo popolnega zastopstva — teh je vsega 10; po večini južnoafriške države — ki so poslale na konferenco le svoje vladne zastopnike v Evropi, brez zastopnikov delavcev. Zato pa ti zastopniki nimajo pravice glasovanja. Konferenci so prisostvovali nadalje ministri številnih držav: francoski, belgijski, danski, švedski, bolgarski, litvanski. S tem je zadobila konferenca na zunaj večji značaj. Konferenci je bil izbran za predsednika češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš. Naravno je, da so mnogi prisotni uradniki smatrali za veliko čast, prikloniti se trikrat pred kolegom, ki ni brez sposobnosti, a je napravil v petih letih karijero, o kateri mnogi od njih sanjajo zamanj desetletja.

Nasprotno je bil praktični uspeh mnogo slabši od zunanjega bleska. Razen slabe polovice držav (zlasti malih, med njimi naravno seveda tudi Jugoslavija) niso o sklepih dosedanjih mednarodnih konferenc niti obvestile svojih parlamentov, a uza-konjenih je mesto 900 — le 300. Pač vlade, ki rade na mednarodnih konferencah paradijajo, a doma

zapirajo vrata ne le obljubam in obetom, temveč se nočejo zmeniti tudi za sklepe, ki so jih sprejele.

Zunanji sijaj lahko omami uradnike, za nas pa je glavno duh, ki se pokaže prav hitro pri praktičnem delu samem.

Nekoliko poročila o organizaciji dela. Versailleska pogodba predpisuje kot uradni jezik urada dela francoščino in angleščino. V resnici se je vršilo vse delo na podlagi francoskega jezika. Angleški prevodi so zelo kratki. Ostale jezike se za postavlja. S tem je za stvarno delo v tej sredi neobhodno potrebno znanje francoskega jezika. Zastopniki, ki tega jezika ne obvladajo, so postavljeni čisto v položaj, da ne vedo, kaj se obravnava in kako naj glasujejo. Zato se dogajajo tudi docela pogrešena glasovanja. Treba pa je pripomniti še nekaj. Književna delavnost urada dela je silna. Kdor hoče, da je pripravljen in poučen in se hoče aktivno udeleževati, mora to književnost pridno zasledovati in prečitati. Poznanje ljudi, uradnikov, ustanov v uradu, pravil, predpisov in ostalih potrebnih reči je predpogoj za sodelovanje na konferencah dela. Sprememba ljudi za te posle pomeni veliko škodo. Danes je postalo nujno potrebno, da se v ministrstvu socialne politike in v delavskih zbornicah ustanovi stalna služba, ki bi bila v bistvu del Mednarodnega urada dela, kar so države, kjer se polaga na socialne zakonodaje več važnosti, že uvedle.

Od praktičnih vprašanj je dosedaj odločeno eno: priznanje predstavnikov Mussolinijevih strokovnih organizacij v Italiji. Italijanski fašisti so stvorili svoj strokovni pokret; hvalijo se, da imajo preko 2 milijona članov in prihajajo v Ženevo kot predstavniki največje delavske organizacije. Kot prejšnja leta, tako tudi letos niso mogli predstavniki delavskih organizacij priznati fašističnih predstavnikov. Razlog za to postopanje je prav priprost. Zastopniki vlad in delodajalcev so se 4 dni pred konferenco sestali v Milanu na svojo samostojno konferenco. Fašistična vlada jim je priredila več banketov. Za njihove glasove in pomoč jim ni bilo niti treba prositi, ker jim ni nič bolj pri srcu nego »nacionalne strokovne organizacije«.

Mednarodne konference so zelo dobre prilike, da se vsako leto prinesejo in objavijo v poročilu verifikacijskega odbora kot razlog uničenja fašističnih mandatov vsa nasilja, ki jih je tekom leta izvršila fašistična vlada nad socialističnim in delavskim pokretom v Italiji, ki je kljub vsemu danes zopet na nogah. Tej borbi je bila posvečena cela seja konference. Fašisti so sklicevali zborovanja v Ženevi, pretili z napadi na urad in na s. D' Aragono, predstavnika socialističnih strokovnih organizacij, privedli na sejo in na galerije svoje pristaše — a borba se je končala z njihovim največjim moralnim porazom. Ne le, da so bili dokazi o njih zverinskih sredstvih silni in strahoviti, temveč se je pri glasovanju večina uradniških zastopnikov glasovanja vzdržala; proti je glasovala cela delavska grupa, za fašiste pa vsi delodajalci in mali del uradnikov, ki so se odločili, da se mandat prizna. — Tekočega leta si bo fašizem, ako ga ne bo doletela smrt, dobro premislil, ali mu je še treba takih zmag.

Mednarodni pregled.

Program socialne demokracije Nemčije.

Na strankinem kongresu v Nürnbergu je posebna komisija za sestavo programa socialne demokracije sprejela nov osnutek programa. V programu poudarja, da je cilj delavskega razreda izpremenitev kapitalistične privatne lastnine. Vsa produktivna sredstva, zemlja, rudniki, surovine, stroji, prometna sredstva naj pridejo iz privatnih rok v last družbe. V programu poudarja solidarnost nemške socialne demokracije do proletarijata ostalih dežel. Borba socialne demokracije ni borba za nove predprave in privilegije, temveč borba za odpravo vsakega razrednega gospodstva in razredov samih, borba za enake dolžnosti in pravice vseh, brez razlike spola, vere ali narodnosti. Program se nadalje obširno peča z državno upravo, z ustavo, socialno politiko, kulturo in šolsko politiko, finančno in gospodarsko politiko in prehaja končno k vprašanjem mednarodne politike. Socialna demokracija bo zastavila vse sile v borbi za mir in za odstranitev vseh sporov med narodi. Zahteva mirno rešitev mednarodnih sporov, ki naj jih reši mednarodno razsodišče. Nujno potrebna je slošna razorožitev, ker je sicer ogrožen mednarodni mir. Zahteva samoodločbo narodnih in verskih manjšin ter njih samoupravo. Upira se vsakemu izkoriščanju kolonijalnih narodov, vsakemu nasilnemu izpreminjanju njih državnih in kulturnih oblik.

Iz gospodarskih in kulturnih potreb bo zastavila vse svoje delo na to, da se zedini evropski kontinent v gospodarsko enoto, brez katere je stalno ogrožen gospodarski obstoj Evrope. Ta enota naj stvari Združene države Evrope, da s tem doseže čimprej solidarnost vseh narodov in kontinentov. Mir in bratstvo med narodi more varovati le Zveza narodov, ki ima odprta vrata vsem narodom; biti mora zastopnica narodov, ne pa vlad. Program moremo smatrati za proglasitev političnega boja za uresničenje socializma. V njem je zlasti ponovno poudarjeno načelo mednarodne solidarnosti

proletarijata in zahteva po ustanovitvi Združenih držav Evrope.

Kriza angleške premogovne industrije.

Že v eni zadnjih številkih smo poročali o svetovni krizi v premogovni industriji: Najbolj je zadela ta kriza brezdvomno angleško premogovno industrijo. Medtem, ko je evropska premogovna produkcija padla za 9 odstotkov, a na drugi strani narastla produkcija premoga v Aziji in Afriki, kjer je Anglija izgubila že skoro ves premogovni trg, je nasprotno angleška premogovna produkcija padla le za 3 odstotke. Tako, kakor v Aziji in Afriki izgublja vsled reparacijskega premoga tudi v Evropi angleški premog svoj trg. Statistike nadalje povedo, da je uporaba omenjenega premoga še mnogo večja nego je bila dosedaj. Evropa sama vedno bolj uporablja vodne sile, zlasti v Franciji, Švici, Avstriji itd. opažamo to dan na dan. Na padanje evropske premogovne produkcije so nadalje vplivale nove konstrukcije strojev, ki so prinesle silne prihranitve na kurivu. Petrolej sam je postal velik konkurent premoga. Na krizo angleške premogovne produkcije so nadalje vplivali visoki transportni stroški, ki preprečujejo izvoz angleškega premoga v oddaljene kraje. Tehnična napredovanja so pripomogla, da se za izdelavo ene tone jekla porabi mnogo manjša količina premoga nego dosedaj. Vpoštevati je treba, da je danes 60 odstotkov vseh vozil opremljenih z motorji, za katere se rabijo le tekoča kuriva (petrolej, bencin itd.). Kje bo najti vsemu temu odpomoči? Industriji sami priznavajo, da je nujno potrebno, da se prične na mestu (torej že pri rudnikih) sprememba premoga v električno silo. Iz tega pa mora nujno slediti centralizacija industrije, česar pa se brez države in njene kontrole ne more izvesti. Zato bo morala nujno slediti socializacija, poddržavljenje angleških rudnikov. Odtod prihaja silna borba med angleškimi delavci in angleškimi rudniškimi magnati. Angleška delavska stranka ima v svojem programu socializacijo rudnikov in iz zgornjega moramo razvideti, da ni več daleč čas, ko bo ta točka socialističnega programa uresničena.

K rudarski stavki na Angleškem.

Tajnik angleške železničarske strokovne organizacije s. Kramp je izjavil 26. julija na zborovanju železničarjev v Woodfordu med drugim sledeče:

»Ako bodo prihodnjo nedeljo (t. j. 2. avgusta) položili angleški rudarji svoje orodje ter stopili v stavko, bo minuto pozneje onemogočen vsak transport premoga na Angleškem. In ako bodo železničarji radi tega odpuščeni, tedaj bodo vsi brez izjeme zapustili delo. Nihče ne more predvidevati, kakšen konec bo imel ta ogromen konflikt.«

Stavka v bradfordskih predilnicah na Angleškem.

24. julija je stopilo v stavko v Bradfordu 50 tisoč predilniških delavcev. Prisilili so tudi one, ki niso hoteli zapustiti dela, da so zapustili zidove velikih tvornic. Med delavce je posegla policija, ki je hotela delavce razgnati. Razjarjene množice so policijo kamnale. V velikem metežu sta bila ranjena samo dva policaja, zato pa je bilo pobitih toliko več šip.

Zveza rudarjev v Saarbrücknu

je pozvala svoje člane, da stopijo 27. julija v stavko. Izprtili je 99 odstotkov rudarjev. V stavko so stopili solidarno tudi krščansko-socialni rudarji. Rudarski podjetniki nameravajo izvesti znižanje produkcijskih stroškov. V to svrhu zahtevajo podaljšanje delovnega časa, zmanjšanje socialnih bremen, ki jih nosijo rudarska podjetja. Te zahteve stavijo le za ruhrsko ozemlje. — V Gorenji Šleziji je položaj rudarske industrije boljši, ker je zabranjeno uvažanje poljskega premoga.

Velika rudniška nesreča v Illinoisu v Ameriki.

V nekem rudniku v Illinoisu je prišlo do eksplozije. Žrtev te eksplozije je postalo 20 rudarjev; vsi dohodi do njih so bili nedostopni ter je bila njih rešitev nemogoča.

Demonstracije nemških strokovnih organizacij

proti carinskemu kompromisu, o katerem je sklepal v zadnjih dneh parlament so se vršile in se jih je udeležilo v Berlinu 20.000 oseb. V akciji so sodelovali tudi komunisti. Demonstracije so potekle do cela mirno.

Stavka francoskih rudarjev ni izbruhnila.

Francoska rudarska zveza je sklenila, da stopijo njeni člani 27. julija v stavko. Med tem je prišlo po posredovanju francoskega delovnega ministra med podjetniki in rudarji do sporazuma. Vprašanje izplačila draginskih doklad je preloženo do 15. septembra 1925. Izvedli so 24-urno demonstrativno stavko le rudarji v okraju Garmaux, ki s sporazumom niso bili zadovoljni.

Kongres internacionale kemičnih delavcev.

Na Dunaju se je vršil 27. julija kongres internacionale kemičnih delavcev. Kongresa se je udeležilo 42 zastopnikov iz raznih držav. Kongres je obravnaval sledeči točki. 1. mezde in delovne razmere v kemični industriji, 2. zdravstvene naprave v kemični industriji. Sprejeta je bila resolucija, ki zahteva dosledno izvajanje 8-urnika, prepoved akordnega dela, prepoved zaposlenja ženskih in mladinskih delavcev v kemični industriji i. t. d.

Socialistična delegacija v Moskvi.

Nemške in švedske strokovne organizacije so odposlale v Sovjetsko Rusijo številno delegacijo, ki naj bi proučila razmere v Sovjetski Rusiji. Na čast gostom so priredile moskovske strokovne organizacije 23. julija pozdravni večer. Tomskey je govoril kot zastopnik ruskih strokovnih organizacij o enotnosti strokovnega gibanja ter je naprosil goste, da o Sovjetski Rusiji pišejo in govore resnico. Za delegacijo sta govorila ss. Feiberger iz Münchena in Staen iz Stockholma. Zagotavljala sta ruske delavce, da se bodo nemški in švedski delavci borili za strokovno enotnost, ter da bodo v svojih deželah o sovjetski Rusiji pisali čisto resnico. Švedska delegacija je objavila deklaracijo s podpisi socialistov Eriksona, Lorsona, Staena in komunista Tschillbooma kjer proglašajo sovjetsko zvezo za revolucionarni centrum vsega sveta in rusko delavstvo za element, ki je popolnoma zmožen voditi državno upravo. Švedski in nemški gostje so obiskali taborišče rdeče armade in prisilne delavnice.

Znižanje cen kruhu na Dunaju.

Dunajska krušna podjetja so sklicala za 31. julija konferenco zastopnikov oblasti in konzumentov, ki naj razpravlja o znižanju cen kruhu z ozirom na to, da so se znižale cene žitu in moki. O tem vprašanju je razpravljala tudi vlada sama.

Boj nemških strokovnih organizacij.

Nemški parlament je sprejemal v zadnjem času carinski kompromis, kateremu so napovedale nemške delavske organizacije najostrejšo borbo. Dočim so socialistični poslanci v parlamentu vodili proti carinskemu kompromisu, ki naj carinsko zaščiti nemško industrijo, najhujšo opozicijo, so prirejale strokovne organizacije po vsej Nemčiji ogromne protestne shode, na katerih so sodelovali tisoči delavcev. Zlasti so bili sijajno obiskani shodi v Berlinu. Značilno za to protestno akcijo je to, da so prvič po razkolu v delavskih vrstah aktivno sodelovali v tej akciji tudi komunisti.

Generalna stavka kovinarjev v Belgiji.

V Belgiji se je pričela 16. julija splošna stavka kovinarjev Belgije. V stavki se nahaja po zadnjih poročilih okrog 70.000 kovinarjev, ki so jih podjetniki izprli. Duh, ki vlada med stavkajočimi je enodušen. Povsod prirejajo stavkajoči zborovanja, da pouče delavce o vsakem podrobnem poteku ogromnega boja. Tako se je n. pr. vršil v mestu Nivelles shod, katerega se je udeležilo 3000 žena. Z belgijsko kovinarsko stavko se je bavilo tudi predsedstvo kovinarske internacionale, ki se je sestalo v Wiesbadenu in je sklenilo, da organizira mednarodno podporno akcijo za stavkajoče. Osrednje strokovno vodstvo je prejelo približno pol milijona frankov za prvo pomoč.

Naše organizacije.

Plenarna seja Glavnega Radniškega Saveza se vrši v Beogradu dne 6. avgusta t. l.

Železničarji.

Sklepi ujedinjenih železničarskih organizacij.

Po sestanku v Ljubljani, dne 22. marca t. l., se je sestalo šest železničarskih organizacij ponovno 14. junija v Zagrebu. Po obširni razpravi so zastopniki organizacij soglasno sklenili:

1. Da se osnuje ena edinstvena železničarska razredno-bojevena organizacija, ker le ta bo v stanu vzeti v zaščito moralne in materijalne interese železničarjev.

2. Da se izvoli akcijski odbor, kateri bo na bazi predlogov, sklenjenih na konferenci železničarskih organizacij v Ljubljani, dne 22. marca t. l., ukrenil vse potrebno in sklical skupni kongres vseh železničarskih razredno-bojevnih organizacij, kateri bo izvršil ujedinjenje in katerega odloki so obvezni za vse organizacije, to je, da se manjšina pokorava sklepom večine.

3. Točka 8. protokola ujedinjenja od 22. marca 1925 se spremeni tako, da bodo vse zastopane organizacije šle z vsemi silami na delo za ujedinjenje celokupnega delavskega pokreta v Jugoslaviji (Glavni radniški savez Jugoslavije in Centralni radniški sindikalni odbor Jugoslavije) v en edinstveni centralni sindikalni odbor. Do tedaj bo ostala enotna železničarska organizacija izven ene in druge centralno-sindikalne instance in bo pristopila samo v članstvo ujedinjenega centralnega sindikalnega odbora. Enotna železničarska organizacija bo pristopila v članstvo Internacionalne transportne federacije.

Ta sklep je v glavnem potrditel mariborskega sklepa. Izprememba je edino v tem, da je konferenca v Mariboru sklenila pristopiti v sklop GRSJ, a so sedaj ta sklep razveljavili in sklenili, da pristopijo še-le v ujedinjeno vrhovno inštanco, ki bo združila ves strokovni pokret.

V vsakem slučaju pozdravljamo pokret železničarjev z željo, da vztrajajo na začrtani poti.

Kovinarji.

Izprtje kovinarjev v Subotici. Centralna uprava Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije v Beogradu je izdala na vse podružnice sledečo okrožnico: Livarna »Ferrum« v Subotici je izključila vse livarje, jedrarje (Kernmacher) in čistilce (Gussputzer) z dela, ker niso hoteli sprejeti spremembe delovnega reda. Ti delavci so se razšli po drugih

tovarnah, da si dobe delo in so večinoma s posredovanjem centrale Saveza našli delo, tako, da se v tej livarni sedaj sploh ne dela. Vodstvo livarne je razposlalo svoje agente, da dobe drugih livarjev. Potrebno je, da takoj sporočite delavcem zgoraj navedenih strok v vašem kraju, da je v livarni »Ferrum« v Subotici izključenje ter jih pozovete, naj nihče od njih ne sprejme delo v imenovani livarni. Z ozirom na to okrožnico centralne uprave, pozivamo vse livarje, da dela v zgoraj omenjeni livarni ne sprejmejo in raznim agentom ter časopisom, ki bi jih skušali za omenjeno tovarno pridobiti na katerikoli način, ne nasedejo.

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Maribor. V nedeljo, dne 9. avgusta 1925 ob 9. uri dopoldne se vrši v gostilni »Ljudski dom« občni zbor podružnice Splošne delavske zveze v Mariboru (občinski delavci, stavbinski delavci in mlinarji) ter se opozarja vse člane, da se točno in polnoštevilno udeležijo občnega zbora.

Vodstvo podružnice.

Gibanje kemičnih delavcev v Hrastniku. Vsi smo občutili potrebo po združenju strokovnega gibanja. Zato smo pred Veliko nočjo sklicali sestanek kemičnih delavcev. Izvolili smo pripravljalni odbor, ki je takoj šel na delo in je v nekaj dneh zbral precejšnje število članov za organizacijo. To naše gibanje pa je začelo precej zanimati novodošlega g. Knapirja, ki je začel pridno izpraševati, kakšna organizacija je to, ter se je pred nekim sdrugom izrazil, da bo treba to organizacijo preprečiti; pred drugim zopet, da delavcu ne pristojajo jesti vsak dan meso.

Da si ta gospod ne bo preveč glave belil, mu priporočamo, naj čita zakon o zaščiti delavcev, ter si ogleda nekoliko po tovarni, kake so varnostne naprave, pa bo takoj vedel, kaka organizacija je to.

Nato se je pa znašel še neki nepridiprav, ki je denunciral, da snujejo neko tajno organizacijo, nakar so 14 dni po hišni preiskavi (dne 28. maja) odvedli s. Oprešnika v celjske zapore, kjer je mesec dni po nedolžnem odsedel. Pa tudi to nas ni ustrašilo, delali smo naprej.

Ker je pa med našim delavstvom še precej nejasnosti v tem pogledu, zato še sedaj niso vsi organizirani. Eni so govorili: če bi bila komunistična, bi pristopili, drugi, če bo socialdemokratska, a tretji zopet pravijo: SLS ima veliko moč v beograjskem parlamentu, zato mora biti: krščansko-socialna organizacija.

A edino pravilno in za delavstvo koristno je sledeče: Organizacija ne sme biti odvisna od političnega prepričanja, temveč razredno bojvena. To se pravi: organizacija se mora boriti za delavske interese potom razrednega boja.

Zato kličemo vsem tistim, ki še niso organizirani: le vsi do poslednjega delavca v organizacijo, pa tudi ženske-delavke. Kolikor moči, toliko pravice!

Nekaj zavednih delavcev.

Prevalje. Dne 11. t. m. se je vršilo člansko zborovanje delavstva tovarne lepenk in lesovine s sledečim dnevnim redom: 1. Regulacija mezdnih, oziroma kolektivnih pogojev. 2. Situacija delavstva in starostno zavarovanje. 3. Razno. Zborovanju je prisostvoval s. Leskošek, ki je na široko razložil dnevni red, nakar je sledila splošna debata. Po sklepu odbora se je po izčrpanem dnevnem redu otvorilo protestno zborovanje zoper skrajno reakcionari davek na ročne delavce. Enako ostro se je protestiralo proti ukinitvi izvajanja starostnega zavarovanja, po katerem naše delavstvo hrepeni že leta. Po prečitani protestni resoluciji, ki je bila soglasno sprejeta, se je zborovanje zaključilo.

Dopisi.

Kranj. (Borba proti deseturnemu delu.) Naša borba proti deseturnemu delu se bje ogorčeno dalje. Delavci smo imeli 17. julija glasovanje o deseturnem času. Glasovanje je izpadlo takole: 136 glasov za 8 ur (z označbo za 8 ur), 70 glasov proti 10-urnemu delu in 25 glasov za 10-urno delo. Torej: 206 glasov za 8 ur in le 25 glasov za 10 ur; niti ena petina ni glasovala za 10 ur in po zakonu bi moralo glasovati štiri petine delavcev za dovoljenje podaljšanja delovnega časa. Sedaj čujte in strmite, kako so si prefrigani kapitalisti pomagali: v pisarni ravnateljstva so sestavili zapisnik, s katerim so 136 glasov razveljavili ter 70 ne priznali, češ, da niso volilni listki pravilno izpolnjeni. »Veljavnih glasov je bilo torej samo 25«. Poklicali so nekaj delavcev, da zapisnik podpišejo in tako so »zakonito« za 3 mesece delovni čas podaljšali. (O tem je vložena ovadba na inšpekcijo dela od centrale ORSJ). Vodstvo tvornice je začelo nad člani naše organizacije izvajati represalije s tem, da jih odpušča iz dela. (Najprej je bil odpuščen predsednik s. Poljec in pozneje še drugi.) Vsled tega je centrala v Zagrebu odposlala tajnika Leskoška na lice mesta z izkaznico pri sebi. Ker je tak shod prost vsake prijave i po avstrijskem i po SHS zakonu, smo mislili, da bomo zborovali nemoteno. Ali škandal vseh škandalov je napravilo orožništvo, ki je vdrlo na zborovanje in hotelo aretirati govornika. Smatramo, da orožniki niso krivi, ampak so le orodje gotovih ljudi v Kranju, ki so orožnikom dali nalog za preganjanje naših zborovalcev. Spomnimo se le enega žandarja, ki je v nedeljo naše mlade člane iz dvorane preganjal z

opombo, da mladina ne sme na zbor. Temu žandarju bodi povedano, da človek, ki dela v tovarni za kapitaliste in državne davke, od katerih dobijo tudi orožniki svoje borne plače, ima po koalicijskem zakonu pravico prisostvovati članskemu zborovanju svoje organizacije. Koncem koncev pa si naj gospodje v Kranju zapomnijo: Za nadurno delo se mora plačati nadure. Podaljšanje, kakor si ga oni sami zamišljajo, je po zakonu sploh nedopustno! Proti zgoraj navedenemu nasilju državnih organov najodločneje protestiramo in izjavljamo, da čim bolj bo reakcija g. Pivca pritiskala, tembolj se bomo organizirali v Splošni Delavski Zvezi Jugoslavije.

Guštanj. (Bog ga je uslišal!) Tako si bo mislil pohabljeni vratar guštanske jeklarne, ki je dne 17. marca t. l. zv. na domu s trgovcem g. Tramšakom neusmiljeno udrihal po našem 8-urnem delovniku, češ: kaki osli so delavci, ki delajo osem ur; ali bi ne bilo bolje delati 12 ur in zaslužiti polovico več itd. Tako si ta revček domišlja, ako ravno je vsemu delavstvu že znano, da temu ni tako. O, g. Tramšak, ta prebrisana glavica, so doslegli triumi v debati o 8-urniku in sicer je našel krivice sedanje gospodarske krize, katere smo po njegovem mnenju baje krivi delavci in sicer zato, ker delamo mesto 12 samo 8 ur in ker si zaslužka v teh osmih urah ne zaslužimo z delom, temveč s postopanjem. Govoril je, da se delavec, ko pride v tovarno, eno uro slači, eno uro išče orodje, eno uro pa gleda kaj bo delal. Tako minevajo ure, a ta siromašni podjetnik ga mora za to lenarenje masno plačati. Potem se ni čuditi, da so podjetja v krizah. Kajpada, g. Tramšak, zato pa imamo delavci vsi tako velike trebuhe, vsak svojo banko ali pa trgovino, v katero vlagajo še mnogi nezavedni s svojimi z znojnimi in žuljavimi rokami prislužen denar, katerega obrestujete s tem, da nas psujete z lenuhi in nam ne privoščite niti 8-urnika. (Opomba poročevalca.) — Delavec, zapomni si to in ne nosi takim ljudem svojih težko prisluženih grošev, temveč mu mesto njih potisni figo v prodajalno. G. Tramšaku se le čudim, ker se smatra za poštene-ga moža, a še do danes ni zaprl pred nami prodajalno ali pa bi vsaj na vrata napisal, da ne mara sprejemati od nas z lenobo prisluženega denarja! Dovolj za enkrat. Pretekla sta šele dobra dva meseca po tej debati in glej, zgodil se je »čudež«. G. ravnatelj je predložil zahtevo vratarjem, da morajo sprejeti 12-urno službo, ali pa iti v tovarno delat, a na njih mesto bo sprejel upokojene orožnike; ta zahteva bi naj stopila v veljavo takrat, ko bo eden od vratarjev upokojen. Ta predlog je seveda že omenjeni vratar kar z odprtimi ustmi pohrustal v bojzani, da mu ne uide, in je globoko vzdihnil, ker je bil uslišan. Med tem pa je njegov tovariš ravnatelj predlog energično odklonil s pripombo, da gre raje delati v tovarno. Ker pa tega kljub njegovi volji ne bi mogli dopustiti, ker je zanj prenevarno, ker ima takozvano »Falentinov« bolezen, zato so šli zaupniki v tej zadevi intervenirati k ravnatelju. Prejeli so odgovor: Kdor noče sprejeti predloga, lahko gre, kamor hoče. Povedali so mu zaupniki, da bi bil to škandal in sicer zato, ker bi se na eni strani ljudi, ki so tovarni žrtvovali svoje zdravje, zmetalo na cesto, na drugi strani bi se pa sprejemalo ljudi, ki so od države primerno plačani. — Delavci, zapomnite si, kje se konča podjetnikova ljubezen do izmozganega delavca! Vprašam vas: Kdo vas bo branil v takih slučajih? Ali svetniki, ali »malani« angeli, ali kdo drug, ki je že med staro šaro? Pomnite dobro, da nihče izmed teh vas ne more braniti; braniti vas more le močna strokovna organizacija, kateri stojte na čelu zaupniki. Zato rotim vse, ki stojite še brezbrizni ob strani in čakate, kdaj vam prinese zaupniki polne košare. Ali sramujete se oni, ki niste pomagali polniti, a zajemate iz njih. Še enkrat apeliram na vse »čakovce«: Ne pustite zaupnikom izkraveti src, ne jemljite jim dobre volje, temveč vstopajte brzo v vrsto borcev za interese vseh delavcev, dokler je še čas! Ko sem zapisal te vrste, mi nehote prihaja v spomin ljudska govornica o neki ženi Sivili, ki je podala kralju Salamonu v nakup devet knjig po visoki ceni; ker pa kralj ni hotel dati tako visoke vsote, je ta žena šla ter od teh devet zažgala tri, ostale pa ponovno predložila z isto ceno v nakup. Kralj se seveda ni hotel vdati, ona pa gre in zažge še tri, ostale predloži za isti kup. Kralja je to iznenadilo ter se je končno le vdal; ko pa knjige prelista, odpošlje sela, da poizve po ženi in ostalih knjigah, katere hoče kupiti za visoko ceno. Žal, bilo je prepozno, ker so bile knjige že vpepeljene. Delavci, glejte, ali ni velik del naših sotrpinov podoben temu kralju? Da, podobni so, ker še danes ne čutijo potrebe strokovne organizacije in nočejo žrtvovati par kronc za borbo, za svoje lastne interese in interese vseh, temveč daje raje v desetakrat večjih vsotah za ples ali kozarec alkohola. Začutili bodo potrebo organizacije šele takrat, ko bo odvez kapitalist zadnji kos delavske zaščite; takrat se bo marsikdo kesal, a prepozno. Zato vam kličem zadnjič: Možje na krov, dvanajsta ura se bliža! G. ravnatelju in omenjenemu vratarju pa priporočam, da si zabeleži v zapisnik, da so njuni računi o 12-urniku negotovi in napravljeni brez krčmarja. — Delavec.

Zabukovca se prebujajo. V nedeljo, dne 28. junija se je vršil dobro obiskan strokovni shod zabukovskih rudarjev v prostorih g. Šubergerja v Mat-

kah. Na shodu je poročal s. Judec iz Zabukovc. Njegovim izvajanjem so vsi, do zadnjega odobraval in pritrjevali. Po shodu se je pa tudi vse dalo organizirati v našo strokovno organizacijo, tako, da, ko smo zapustili prostore, ni ostal niti eden neorganiziran. Splošna zasluga pa gre s. Kupcu Tonetu in Pilkotu, ker sta spravila tako veliko število delavcev skupaj. V splošnem smo organizirali ta dan čez 50 novih članov. Imela je pa isti dan svoj javni shod tudi »Zveza krščanskih delavcev«, na katerem pa je bilo po dobrem štetju komaj osem rudarjev in nekaj kmetov, tako da je celo njih centralni tajnik obupal nad propalo podružnico, še bolj pa potem, ko jih je pozval, da naj počakajo, češ, da se kaj pomenijo. Ostalo je izmed 8 rudarjev komaj 5 in še ti so naši sodruzi. Ti so mu povedali, če še nameravajo biti v naprej takšnega naziranja, kod pišejo v svoji »Pravici« in po Sarajevu, da je 36 Din mastna plača, potem so že omlatili med delavstvom in je tudi boljše, da take organizacije sploh ni, kakor da bi še naprej pomagati kapitalistom sužniti delavstvo. Zato vsi ostali rudarji sledite goraj omenjenim, da se prej ko slej izpopolnijo naše razredno bojne vrste in da se čim prej otresemo terorizma kapitala ter one klerikalne golše, ki vas je dosedaj begala. Torej vsi v ono strokovno organizacijo, ki se ji pravi »Zveza rudarjev Jugoslavije« in rešen bode rudar sužnosti. — Živela solidarnost!

Guštanj—Ravne. V boju za lepšo bodočnost ovira kapitalizem pohod proletarijata z vsemi mogočimi sredstvi. Sam preslab, si najame izmed sužnjev nezavedne hlapce, ki so slabši od njega samega, ker odpadnik je hruiši od sovražnika. Tudi tukaj v jeklarni Ravne—Guštanj imamo takšnega nesrečnega. Ime mu je Janko Straus, ključavničar po poklicu. Z odprtimi rokami smo sprejeli njega kot sobojevnika in Slovenca. S. Vrečko Ivan je delil z njim posteljo in streho. Ob priliki odpusta delavcev so se zaupniki Saveza metalcev Jugoslavije na vso moč zavzeli zanj, da mu ni bilo treba vnovič iti po svetu za kruhom. Tudi tajniške posle smo mu poverili, vsled njegovega cinizma in brutalnosti pa smo mu jih odvzeli. Sedaj pa je začel g. Straus odkrit boj proti vsemu delavstvu. Zadnji čas so ga začeli v oči bosti tudi razglasi na članstvo. Napisani so bili v slovenskem jeziku, dva v slovenskem in nemškem, tretji pa, ki je bil napisan samo v nemškem jeziku, namreč poziv, da si delavci, ki ne znajo slovenski čitati slabo ali nič, naročijo nemški strokovni list naše kovinarske internacionale v Bernu. Strgali so ga. Nato je bil nabit šaljiv razglas, kjer se išče onega, ki se na trgiranje razglasov razume in videli smo, ko ga je odtrgal g. Straus. Torej g. Straus, kdo pa je potrgal prejšnje? Zaradi tega razglasa mora t. č. tajnik na politično sodišče. V zahvalo s. Vrečko, ki ga je gostoljubno sprejel, ga opominjal, da naj krene drugo pot, ga tira pred sodišče. Zelo hvaležni ste, g. Straus! On pravi, da je naroden. To ni res! On je neroden. Spomni naj se na lanski 1. maj. Gospodu Strausu svetujemo, da krene na drugi tir, delavcem pa, ki še niso organizirani, da pristopijo vsi kompaktno v organizacijo. To bo najhujši udarec za gospoda Strausa.

Organizirani delavci.
Zabukovca. Delavec nam piše: Delal sem 25 let po raznih rudnikih v Nemčiji, Avstriji in sedaj pri državnem rudniku v Zabukovci, pa nihče mi ni očitil, da sem lenuh, sedaj mi je bila pa sreča v toliko mila, da sem dobil malo bolj lahko službo, pa pride krščanska »Pravica« in mi očitajo, da sem lenuh in da imam mastno plačo. Je to mastna plača 36 dinarjev na dan, čujte in strmite delavci, za štiri člansko družino? Kaj tacega piše »Pravica«, glasilo Jug. strokovne zveze, katera si šteje v čast, da je zastopnica delovnega ljudstva. Nič bi ne rekel, ako bi v svojih klerikalnih vrstah ne imela v resnici lenuhov z mastno plačo, in to v vsaki fari po dva in tudi več, kateri zaslužijo, pardon ne zaslužijo, oni računajo za eno uro »rokus pokus« več, kakor jaz celi teden zaslužim, potem imajo pa še berjo, in plačo kot državni uradniki, povrhutega pa še zemljišče, katerega jim revni ljudje obdelujejo, da ni njihova plača mastna, nego to je že vse kaj drugega. Za tako plačo nimam več besed. Tako cenj. urednik krščan. »Pravice« in pa tisti rudar, kateri se vam od zadaj za frak obeša in se ne upa svojega imena podpisati. Take neumnosti nikdar več ne uganjajte, da je človek, kateri 28 let pri rudnikih dela in od tega 25 let v rovu premore koplje in ruje, še mlad in krepak in da je plača 36 Din na dan mastna. Tako debelo laž lahko vsak slepec z palico otiplje. Rudarji bomo odslej naprej vaš list »Pravico« zamenjali z hinavsko lisico. Rudarji, vam pa zakličem, organizirajte se v razredno zavedni organizaciji in obrnite hrbet takšnim demagogom, kakor so ljudje okoli »Pravice«.

Zahvala. Podpisana se iskreno zahvaljujem kemičnim delavcem v Hrastniku za nabrani prispevek Din 174.25, ki so mi ga zbrali v podporo ob priliki odvedbe mojega moža. Iskrena hvala!

Hrastnik, 17. julija 1925.

Marija Oprešnik.

Zahvala. Podpisani se najtopleje zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam, ki so se udeležili pogreba moje žene in jo spremili k večnemu počitku. Enako iskreno se zahvaljujem pevskega odseku trboveljske »Svobode«, ki je zapel pri hiši žalosti in pri odprtem grobu na pokopališču žalostinke. Najlepša hvala nadalje Stavbni, gostilniški in

konzumni zadrugi »Delavski dom«, ki mi je naklonila iz podpornega fonda Din 300.— v podporo ob priliki moje nesreče.

Trbovlje, dne 27. julija 1925.

Žalujoči **Tobija Sajovic in ostala rodbina.**

Okrožni delavski zlet v Mariboru

delavskih pevskih društev, delavskih telovadnih enot »Svobode«, Udruženja delavskih rediteljev, vseh političnih in strokovnih organizacij.

Petek, dne 14. avgusta:

1. Ob 8. uri zvečer slavnostna akademija v Götzovi dvorani. Sodelujejo vsa mariborska in druga delavska pevska društva. Telovadci. Alegorija.

Sobota, dne 15. avgusta:

2. Od 8.—9. ure zbiranje organizacij pred »Ljudskim domom«.

3. Ob 9. uri sprevid od »Ljudskega doma« na glavni kolodvor po došle goste.

4. Ob tričetrt na 10. uro sprevid izpred glav. kolodvora na Glavni trg. Pevska društva pojejo. Nagovor. Sprevid do »Ljudskega doma«. Razhod.

5. Od 14. do pol 15. ure zbirališče pred »Ljudskim domom«.

6. Ob pol 3. uri sprevid v »Križev dvor«.

7. Ob 3. uri telovadni nastop Delavskih telovadnih enot »Svoboda«.

8. Veselica.

Nedelja, dne 16. avgusta:

9. Ob 8. uri zborovanje delavskih pevskih društev za ustanovitev »Zveze delavskih pevskih društev«.

Vstopnina. K akademiji 10, 8, 5 in 3 Din, k telovadnemu nastopu in veselici 5 Din. Zunanji gostje dobe dopolne izkaznice za polovično vožnjo. 10 Din in so s to izkaznico prosti vsake druge vstopnine. (Izkaznice se naroče: Maribor, poštni preddal 22.)

Zastave in napisne table z označbo organizacije, kraja itd. naj vsaka organizacija prinese s seboj.

Maribor. (Zgubljen denar.) Dotična oseba, ki je našla dne 17. julija v Meljskem predmestju 2000 Din, se poziva, da takoj isti denar vrne proti postavni odškodnini na policijski komisariat. V nasprotnem slučaju se bo zadeva nanašala pristojni oblasti, ker je oseba poznana.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: **Franc Svetek.** — Odgovorni urednik: **Alojzij Čeh.** — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

Dvojnoslada
žena-ŽIKA-ječmenova
je najboljša in
zato najcenejša.

Štampilje

iz kavčuka in kovine, etikete, vsakovrstne graverke izdelke priporoča industrijskim podjetnikom in obrtnikom

Anton Černe Ljubljana

IC
= olinska
= ikorija
ja res
jako dobra!

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska c. 2.

Najboljši šivalni in pletilni stroji

iz tovarne v Lincu. — Ustanovljena leta 1867.
Vezenje poučuje brezplačno!

Pisalne stroje »Adler« in »Urania«.

iz prvih tovarn »Dürkopp«, »Styria«, »Kolesa«, »Waffenrad« in »Steyer«. Posamezni deli koles in šivalnih strojev. 10letna garancija.

Daje kolesa in stroje tudi **na obroke!**